INSPIRATIEDOCUMENT OPEN MONUMENTENDAG 2022

THEMA 2022

DUURZAAMHEID

'Duurzaam duurt het langst!'

openmonumentendag.nl

DECEMBER 2021

DUURZAAMHEID

'Duurzaam duurt het langst!'

De enthousiaste inzet van vrijwilligers maakt het succes

De enthousiaste inzet van bijna 300 plaatselijke comités maakt de Vriendenloterij Open Monumentendag elk jaar tot een succes. Samen met alle vrijwilligers organiseren jullie - voor een zo groot mogelijk publiek - in je gemeente, stad of dorp prachtige activiteiten rondom een aansprekend thema. In het weekend van 10 en 11 september 2022 luidt dit thema:

Duurzaamheid
'Duurzaam duurt het langst!'

Hoe vertaal je dit onderwerp, afgeleid van *Sustainable Heritage* van de *European Heritage Days*, naar een interessant programma? En welke monumenten passen erbij? In dit inspiratiedocument lezen jullie tips om ook van Open Monumentendag 2022 een mooi succes te maken.

Extra aandacht

Tijdens Open Monumentendag 2022 besteden we extra aandacht aan communicatie met doven en slechthorenden. Denk bijvoorbeeld aan het inzetten van een vrijwillige gebarentolk tijdens een lezing. Ideeën om het programma ook voor dove en slechthorende bezoekers toegankelijk en aantrekkelijk te maken zijn welkom.

- ingebaren.nl/inspiratie-en-tips
- ingebaren.nl/doe-mee-in-gebaren/musea-in-gebaren
- doof.nl/algemeen/activiteiten-voor-en-door-doven-slechthorenden-doofblinden-29571

Welke monumenten passen bij het thema Duurzaamheid?

Veel monumenten hebben in hun rijke historie vaak meerdere functies gehad: ze zijn doorontwikkeld met de tijd. Decennia oude monumenten zijn daarom in de basis al duurzaam, omdat ze nog steeds deel uitmaken van onze huidige samenleving. Maar hoe duurzaam ziet de toekomst van ons monumentaal verleden er eigenlijk uit?

1.Maak kennis met succesvol verduurzaamde monumenten
Monumenten toekomstbestendig en duurzaam houden; dat is vaak een uitdaging. Want hoe maak je monumenten circulair, zodat de materialen die je gebruikt om te verduurzamen ooit hergebruikt kunnen worden? Hoe behoud je de cultuur-historische waarde, terwijl het monument wel energiezuiniger wordt? En hoe breng je bijvoorbeeld zonne-panelen aan op een pand zonder afbreuk te doen aan het historisch stadsbeeld?

Laat in jullie omgeving succesvolle monumentale verduurzamingsprojecten zien aan je publiek. Van prachtig woonhuis en imposante kerk tot toonaangevend museum.

Mogelijke activiteiten:

Vergelijk.
Geef mensen een inkijkje in het proces dat voorafging aan de verduurzaming van het monument. Bied inzicht in het energieverbruik van een verduurzaamde en een vergelijkbaar minder verduurzaamd pand. Waar zit de grootste winst: enkel glas of isolatieglas, isolatie van daken en vloeren?

Het dak op!
Kijk met een duurzaamheidsprofessional op daken van monumenten om te zien hoe zonnepanelen zijn aangebracht. Mét behoud van de cultuurhistorische waarde. Misschien is er zelfs wel een natuurinclusief groen dak in de buurt.

Keukentafelgesprek en Rondleiding.

Neem een kijkje bij private monumenten-eigenaren die hun huis hebben verduurzaamd. Wat waren de uitdagingen? Welke problemen kwamen ze tegen en wat was hun oplossing? En wat levert verduurzaming eigenlijk op?

Workshops en Lezingen.

Laat restauratie-architecten aan het woord die zich dag in dag uit bezig-houden met het verduurzamen van monumenten. Of hoor van gemeente-ambtenaren en wethouders welke plaatselijke initiatieven er zijn om de kwaliteit van het historisch stadsbeeld te behouden én duurzaamheid te stimuleren (gemeenten als Amsterdam, Haarlem, Dordrecht en Moerdijk hebben bijvoorbeeld een digitale kansenkaart/atlas voor zonne-energie op monumenten).

- Inspireer ook jongeren om mee te doen aan de Open Monumentendag 2022. Leg bijvoorbeeld eens contact met een relevante mbo- of hbo-opleiding in de buurt. En laat studenten meedenken over het thema Duurzaamheid, *duurzaam duurt het langst!*

Handige links:

- haarlem.nl/nieuws/vernieuwd-beleid-zonne-energie-in-beschermd-stadsgezicht-en-op-monumenten
- museumenduurzaamheid.nl/
- monumenten.nl/monumenten-verduurzamen/verduurzamen-hoe-doet-u-dat
- gasunie.nl/organisatie/gasunie-gebouw

2.Toon monumenten vervaardigd met oude ambachten & technieken
Veel technieken van vroeger beschouwen we nu weer als duurzame oplossingen. Bijvoorbeeld werken met leem, rieten daken en verschillende isolatietechnieken. Ook vroegere ijskelders bij kastelen worden door hedendaagse ontwerpers als uitgangspunt gebruikt bij het ontwikkelen van energiezuinige koelmogelijkheden. Toon in jullie omgeving de monumenten die zijn vervaardigd met oude ambachten en technieken.

Mogelijke activiteiten:

Wandelroutes, Lezingen en Workshops.
Laat ontwerpers iets vertellen over deze herwaardering van oude technieken. Dat kan op het kantoor van een ontwerper. Of door met een ontwerper langs verschillende plekken te wandelen waar deze technieken zijn of worden toegepast. Misschien is het leuk om een workshop te organiseren waarbij kinderen en/of volwassenen mogen werken met leem of riet. Misschien wil een ervaren rietdekker wel laten zien hoe je riet als duurzame dakbedekking gebruikt. Of neem een kijkje nemen bij een oude en een nieuwe ijskelder.

Handige links:
- mijngelderland.nl/inhoud/routes/biljoen/ijskelder
- weltevree.eu/nl/blog/2016/10/10/groundfridge-project-in-ontwikkeling
- landleven.nl/inspiratie/creatief/2013/mei/zelf-een-lemen-muur-maken/

3.Laat monumenten zien die natuurelementen trotseren
Nederland kent veel waterwerken die overstroming van ons lage land voorkomen. Iedereen kent de wereldberoemde Zeeuwse Deltawerken. De Maeslantkering in de buurt van Rotterdam. En de molens van Kinderdijk. Maar wie kent de waterwerken in buitenplaats Leyduin in Vogelenzang (gemeente Bloemendaal)? Of het Waterloopbos in de Noordoostpolder? Hoe staan Nederlandse waterwerken er anno 2022 voor in relatie tot de stijgende zeespiegel? Beschermen ze ons nog voldoende en zijn ze duurzaam klaar voor de toekomst? Geef in jullie omgeving aandacht aan monumentale waterwerken die de natuurelementen nog altijd kunnen weerstaan.

Mogelijke activiteiten:

Lezingen, wandelroutes, fietsroutes en waterroutes.
Neem je publiek mee naar waterwerken in de buurt. En laat een professional vertellen waarom de waterwerken daar ooit gebouwd zijn en wat er moet gebeuren om ze effectief te houden. Bied vaarroutes aan over waterroutes of fiets langs de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Handige links:
- nederlandsewaterwerken.weebly.com/nederlandse-waterwerken-in-nederland.html
- nieuwehollandsewaterlinie.nl/

4.Geef aandacht aan Groen Erfgoed
Groen erfgoed helpt ons om klimaatverandering tegen te gaan: monumentale bomen, landschapsparken en tuinen. Maar ook verdedigingswerken en natuurgebieden. Welke impact heeft de klimaatverandering op onze groene monumenten? Focus in jullie omgeving op groene monumenten en wandel met je publiek door natuurlijk erfgoed. Door mensen bedacht of aangelegd: voor huidige én toekomstige generaties.

Mogelijke activiteiten:

Wandelroutes en Lezingen.
Neem je publiek mee naar groen erfgoed in de buurt. En laat professionals vertellen waarom het belangrijk is om groen erfgoed te waarderen en te beschermen.

Handige links:

- cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/groen-erfgoed
- natuurmonumenten.nl
- staatsbosbeheer.nl

Hoe organiseren we Open Monumentendag 2022 als een duurzaam event?

Natuurlijk moeten we elk evenement tijdens Open Monumentendag 2022 zo duurzaam mogelijk organiseren.

Recyclen oud communicatiemateriaal.

In 2022 voeren we de nieuwe huisstijl door in alle fysieke uitingen zoals vlaggen, routebordjes en keycords. Hierdoor dreigen veel gedateerde spullen in de prullenbak te belanden; vanuit duurzaam perspectief niet de bedoeling. Hoe mooi en duurzaam zou het zijn om alle oude materialen in te zamelen en er samen met een aantal kunstenaars nieuwe merchandise van te maken? Gerecyclede cadeaus die we als blijk van waardering kunnen geven aan vrijwilligers. Of kunnen verkopen via onze website als collector's item. Denk met ons mee: goede ideeën zijn altijd welkom.
Je kunt ze mailen naar Willeke Coenen: **w.coenen@monumentenland.nl**.

Duurzaam drukwerk en minder papier.

Elk jaar drukken we duizenden papieren folders; kunnen we hier slimmer mee omgaan? Sowieso door altijd gebruik te maken van gerecycled papier. Of moeten we in 2022 vooral inzetten op QR-codes met handige links naar onze website voor meer informatie? Er zijn dan minder programmaboekjes nodig. Overigens wordt de website aangepast voor optimaal gebruik en optimale weergave op alle - mobiele - apparaten.

Duurzaam transport.

Ook het transport tijdens de evenementen kan zo verantwoord mogelijk. Kunnen we er bijvoorbeeld voor zorgen dat tijdens Open Monumentendag 2022 het vervoer vooral elektrisch is? Denk bijvoorbeeld aan elektrische fietsen, scooters, boten en bussen. Of aan traditioneel transport zoals huifkarren en trekschuiten.

Evenementen zo duurzaam mogelijk organiseren

Duurzame ideeën delen
Heb je als comité en vrijwilligersgroep een duurzaam idee voor een geslaagde Open Monumentendag 2022? Laat het ons weten. Dan delen wij dit graag met andere comités. Het leukste idee belonen we met een dinerbon t.w.v. € 250,-.

Mail je idee naar Willeke Coenen: w.coenen@monumentenland.nl

Waar vind je meer informatie?

Alle comités barsten van de creativiteit, zo blijkt elk jaar. Mochten jullie nog meer inspiratie willen opdoen voor een aantrekkelijk en gevarieerd programma? Kijk dan eens op de volgende websites:

Handige links:

- cultureelerfgoed.nl

De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) heeft - samen met provincies en gemeenten - de opdracht om verduurzaming van monumenten in Nederland te stimuleren. Ze spelen ook een belangrijke rol bij de Routekaart verduurzaming monumenten.

- duurzaamerfgoed.nl/highlights-week-van-het-duurzaam-erfgoed

In april 2021 werd De Week van het Duurzaam Erfgoed gehouden. Uit alle programma's, seminars en lezingen kunnen we nu veel inspiratie halen.

- restauratiefonds.nl

Het Nationaal Restauratiefonds heeft een aantal aansprekende voorbeelden van succesvolle duurzaamheidsprojecten die zij hebben ondersteund. Zoals De School in Hilversum.

- degroenegrachten.nl

Adviesbureau De Groene Grachten werkt aan het verduurzamen van historische gebouwen en gebieden. Hun missie: 'Als het hier kan, dan kan het overal.'

- erfgoeddeal.nl

Erfgoed Deal is een samenwerking van 13 maatschappelijke organisaties en overheden. Ze dragen - financieel - bij aan projecten op het gebied van ruimtelijke opgaven en erfgoed. Zodat historische waarden een plek krijgen in de toekomst.

- nbtc.nl/nl/site/samenwerken/campagnes.htm

In 2022 vindt de Floriade Expo 2022 plaats: van 14 april – 9 oktober 2022. De Floriade staat in het teken van Growing Green Cities, gericht op het duurzamer, leefbaarder en leuker maken van steden.

De VriendenLoterij Open Monumentendag wordt georganiseerd door:

Nederland Monumentenland

De verbindende schakel tussen publiek en cultureel erfgoed

- Daam Fockemalaan 22 Amersfoort
- Telefoon: 033 209 1000
- E-mail: info@monumentenland.nl